

prof. dr hab. inż. Zbigniew Ciekankowski
Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych
w Warszawie

Warszawa dn. 30.11.2024 r.

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

magistra Marka ŁACHUTY

opracowanej pod tytułem

BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA NA OBSZARACH
WODNYCH W UJĘCIU SYSTEMOWYM

1. Ocena ogólna

Celem przedmiotowej recenzji jest ocena przedłożonej rozprawy doktorskiej pod kątem spełnienia wymagań określonych w artykule 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.).

Rozprawa doktorska pod tytułem *Bezpieczeństwo człowieka na obszarach wodnych w ujęciu systemowym*, napisana przez magistra Marka ŁACHUTĘ, pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego Janusza Gierszewskiego z Instytutu Bezpieczeństwa i Socjologii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku, jest niewątpliwie interesująca z naukowego punktu widzenia. Tematyka dysertacji odnosi się do analizy bezpieczeństwa osób przebywających na wyznaczonych obszarach wodnych w różnych

uwarunkowaniach. Autor podjął się zbadania aspektów działalności organizacji ratownictwa wodnego w wybranych podsystemach (ratowniczym i wspierającym) w kontekście poprawy bezpieczeństwa na wyznaczonych obszarach wodnych. Badacz na podstawie przeprowadzonego procesu poznania sformułował wnioski odnośnie do silnych i słabych stron funkcjonowania działań bieżących związanych z ratownictwem wodnym i jego wsparciem, oraz, co szczególnie cenne, realizując funkcję diagnostyczną nauki, ocenił zakres i efektywność czynności wpływających na poprawę bezpieczeństwa na wyznaczonych obszarach wodnych zarówno w ujęciu szerokim, jak i zawężonym do konkretnych zdarzeń i podmiotów.

Doktorant w treści pracy podkreśla, że zaspokajanie potrzeb w obszarze bezpieczeństwa rozumiane jest najogólniej, jako ochrona życia i zdrowia, a także mienia i środowiska oraz instytucji państwowych przed zagrożeniami ze strony sił przyrody i działalności człowieka. Podkreśla znaczenie profilaktyki w obszarze upowszechniania zasad bezpiecznego zachowania na akwenach przez użytkowników przestrzeni wodnej. Dotyczy to m.in. kąpielisk strzeżonych czy promowania i rozwijania warunków do nauki pływania, co ograniczania przypadki utonięć.

Działanie ratownicze prowadzone są przez wyspecjalizowane podmioty ratownicze, instytucje zaangażowane w proces ratowania oraz inne osoby, które są zespolone w realizację zadań związanych z bezpieczeństwem ze względu na obszar działania i ich charakter. Doktorant podkreśla, że za bezpieczeństwo odpowiada państwo poprzez stosowane instrumenty prawne. Zadania z zakresu bezpieczeństwa na obszarach wodnych realizują administracja rządowa, porządkowe i ratownicze służby publiczne, agencje rządowe i inne podmioty oraz przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe działające w zakresie ratownictwa wodnego. Ponadto, o zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych dbają jednostki użyteczności publicznej, instytucje działające na rzecz gospodarki wodnej i turystyki, ośrodki szkoleniowo edukacyjne, w których odbywa się nauka o środowisku i jego bezpiecznym wykorzystywaniu/użytkowaniu. Powszechność i popularność dostępu do akwenów (zwłaszcza w porze wiosenno-letniej) zwiększa wymagania w zakresie wyposażenia oraz jakości i ilości pracy wobec organizatorów kąpielisk, pływalni, przystani i innych obiektów związanych z wypoczynkiem nad wodą oraz uprawianiem sportów wodnych i turystyki wodnej.

Podjęta tematyka pracy jest aktualna i ważka, zaś w jej ciekawym opisie naukowym daje się zauważyć etapowość prowadzonej narracji i argumentacji. Całość opisu procesu badawczego jest opracowana poprawnie, co unaocznia umiejętności autorskie w kwestiach właściwego kształtowania procedury poznawczej. To z kolei jest konieczne przy dokumentowaniu przygotowania autorskiego do pełnienia funkcji przypisywanych

pracownikowi naukowemu i tym samym merytorycznej zasadności uzyskania pierwszego stopnia naukowego.

2. Metodologiczna ocena rozprawy

Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorant podjął się trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze złożonością zdarzeń czy opinii przekładających się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistości. Analiza metodologiczna aspektów pracy doktorskiej wskazuje, iż jest ona skonstruowana poprawnie i odpowiada wymogom metodologicznym nauk społecznych.

Recenzowana praca doktorska składa się z wykazu skrótów, wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz załączników (spisu tabel, wykresów, rycin, rysunków oraz aneksów), a całość dysertacji zajmuje 469 stronach.

We wstępie (zawartym na stronach 9-14) Doktorant w sposób syntetyczny wprowadził czytelnika do tematyki rozprawy doktorskiej, uzasadniając istotę podjętych rozważań oraz wskazując strukturalny układ treści w prezentowanym opisie naukowym.

W rozdziale pierwszym (strony 15-38) pod tytułem *Metodologiczne podstawy badań własnych*, Doktorant przedstawił wsobne powody podjęcia badań, zdefiniował ich przedmiot oraz cele pracy, pytania badawcze oraz inne zagadnienia metodologiczne, zgodne z przyjętymi etapami procesu poznania. W prowadzonym badaniu Autor opracował wyniki danych pozyskanych z narzędzi jakimi były kwestionariusz ankiety oraz kwestionariusz wywiadu eksperckiego.

W rozdziale drugim (strony 39-94) pod tytułem *Teoretyczne podstawy bezpieczeństwa*, Doktorant skupia uwagę na materiałach wtórnych odnoszących się do ram postrzegania bezpieczeństwa. Poddaje zatem analizie krytycznej definicyjne ujęcia bezpieczeństwa wewnętrznego, porządku publicznego czy odnosi się do zagadnień bezpieczeństwa personalnego. Kolejnym logicznym skutkiem tak podjętych rozważań było wskazanie przez Badacza typologii zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa.

W rozdziale trzecim (strony 95-166), pod tytułem *Bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych*, Doktorant analizuje kwestie bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni wodnych. Zaprezentowane zostały domeny bezpieczeństwa wodnego i zagrożenia typowe dla obszarów wodnych. Posiłkowano się w tym zakresie dostępnymi statystykami (np. utonięć) i określono determinanty zdarzeń niebezpiecznych z udziałem człowieka w przestrzeni, gdzie znajdują się określony typy akwenów. W treści rozdziału odniesiono się do uwarunkowań

formalno-prawnych rozpatrywanych zagadnień, ze szczególnym uwzględnieniem zasad organizowania i wykonywania ratownictwa wodnego.

W rozdziale czwartym (strony 167-215) pod tytułem *Institutionalny wymiar bezpieczeństwa na obszarach wodnych*, Doktorant przedstawił podmiotowy wymiar bezpieczeństwa na obszarach wodnych, wskazując organizacje biorące udział w zabezpieczeniu osób przebywających na obszarach wodnych. Szczególne znaczenie przypisano tutaj Wodnemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu.

W rozdziale piątym (strony 216-334) pod tytułem *Bezpieczeństwo osób na obszarach wodnych w świetle badań własnych*, Doktorant dokonał analizy bezpieczeństwa osób na obszarach wodnych w świetle badań własnych. Wskazano zatem charakterystykę próby badawczej, odniesiono się do sondażu diagnostycznego, zrealizowanego dwoma technikami empirycznymi oraz umieszczono refleksje autorskie na temat uzyskanych danych badawczych.

W zakończeniu (umieszczonym na stronach od 335 do 338), bez zbędnej redundancji zawarto konkluzje badawcze. Autor przedstawił też wnioski oraz określił na ich podstawie potencjalne kierunki dalszych badań.

Dysertacja w całości wyczerpuje przedstawiony przedmiot badań oraz założenia badawcze. Zostały one poparte rzeczową i wnikliwą analizą literatury przedmiotu, obszernym materiałem empirycznym, przy zastosowaniu właściwych metod, technik i narzędzi badawczych.

Analizując treść problemów badawczych przedstawionych w dysertacji, należy podkreślić, że stanowią one ambitne zadanie badawcze o charakterze deskrypcyjnym, eksplanacyjnym, diagnostycznym i w jakimś stopniu również predykcyjnym. Wygenerowane problemy szczegółowe wyznaczyły drogę postępowania badawczego, którego cechami są zwięzłość i rzeczowość.

Hipotezy (główna i cząstkowe), przyjęte przez Doktoranta na potrzeby badań, są powiązane zarówno z wyznaczonymi celami badań, jak i z problemami badawczymi. Do rozwiązywania problemów zastosowano podejście z wykorzystaniem teoretycznych i empirycznych metod badawczych, poddanych perspektywie analiz jakościowych i ilościowych.

Analizując układ dysertacji z punktu proporcji między wielkością (obszernością) poszczególnych rozdziałów, należy go uznać za poprawny. Kolejność poszczególnych rozdziałów wynika logicznie z toku prowadzonego procesu poznawczego. Poprawna jest również struktura poszczególnych rozdziałów. Wyraźnie jest w nich dostrzegalna etapowość prowadzonego poznania, jak również logika prezentacji osiągniętych efektów badań.

Literatura przedmiotu (292 pozycje) dotycząca rozmaitych aspektów rozpatrywanej problematyki została dobrana i wykorzystana poprawnie. W całościowym ujęciu Doktorant wykazał, że nie tylko potrafi zgromadzić materiał badawczy, uporządkować i dokonać selekcji, lecz także posiada umiejętność swobodnego prezentowania treści w formie pożądanej dla prac naukowych. Za wystarczający należy uznać zbiór rysunków, tabel i wykresów, pozwalających zarówno na pełniejszy opis podejmowanych kwestii, jak i na zrozumienie analizowanego problemu.

Rekapitulując należy stwierdzić na bazie przedstawionej do recenzji pracy, że Doktorant z całą pewnością jest przygotowany do samodzielnego prowadzenia badań.

3. Ocena merytoryczna

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 338 stron, bibliografię oraz załączniki (razem 469 stron).

Pod względem merytorycznym dysertacja wnosi do zasobów nauki nowe wartości poznawcze. Dotyczą one w głównej mierze usprawnień jakie można zastosować w sferach koordynacji działań podmiotów oraz wykorzystywanej technologii i stosowania prawa na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa społeczności użytkującej zasoby obszarów wodnych. Uzyskane rozwiązania autor poparł szczegółową analizą wyników przeprowadzonych badań, wskazując wnioski weryfikujące przyjęte hipotezy oraz oceniając stan rzeczywisty. Ponadto analiza literatury, którą przeprowadził Doktorant wskazuje jednoznacznie na brak opracowania będącego syntetycznym ukierunkowaniem integracji działań na wypadek powstania zagrożenia na obszarach wodnych.

W zakończeniu dysertacji Doktorant podsumowuje przeprowadzone badania, umieszczając swoje spostrzeżenia z przeprowadzonego procesu poznawczego. Uzyskane wyniki pozwalają konstatować, że cel badań jaki został założony — osiągnięto.

Podczas wnikliwej analizy treści rozprawy dostrzec można pewne kwestie, które wymagają wyjaśnienia. Proszę o ich uściślenie:

1. Nawiązując do zdefiniowanych przez Dyplomanta na stronie 20 dysertacji celów pracy, **proszę o określenie czym jest cel praktyczny oraz wskazanie jaki praktyczny efekt Pana badań uzyskano w procesie badawczym?**

2. **Czy tworząc treść dysertacji miał Pan świadomość, że powołuje się na nieaktualne dane np. na s. 83 lub 181, 182, wskazując na podmioty, które już nie istnieją z formalnego punktu widzenia?** Regulują to np. zapisy Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Proszę o komentarz do tego niedopatrzenia.
3. **Proszę o definicję kategorii bezpieczeństwa powszechnego, na którą powołuje się Doktorant na stronach m.in.: 26, 290 i innych.**
4. W oparciu o zawarte w pracy dane, wskazujące na źródło „opracowanie własne” pisze Doktorant, że „Szefem Obrony Cywilnej jest Komendant Główny SP”. Proszę o odpowiedź na pytanie: **W oparciu o współczesne wymogi prawne kto obecnie pełni funkcję Szefa Obrony Cywilnej Kraju?**
5. W kwestionariuszu pytań, kilka z nich wymaga wiedzy respondentów na temat struktury systemu bezpieczeństwa i wchodzących w jego skład instytucji (np. pyt. 5, 2, 12, 9, 16). Można domniemywać, że przeciętny respondent nie posiada takiej wiedzy. **Czy to nie zaburza uzyskanych przez Badacza wyników?** Dodatkowo proszę o odpowiedź **czym jest trafność i rzetelność pomiaru?**
6. W pytaniu 7 kwestionariusza ankiety nie wiadomo o jaki teren Pan pyta, **czy to nie zaburza wyników odpowiedzi? Również czy w Pana opinii pytanie o poziom umiejętności pływackich innych użytkowników akwenów i zbiorników wodnych daje Panu merytorycznie istotne dane?**

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa jest napisana poprawnym i precyzyjnym językiem. Mimo iż w pracy występują błędy edycyjne (interpunkcyjne i tak zwane literówki) nie obniżają one wartości merytorycznej pracy. Argumentacja tez oraz przedstawione propozycje nie wzbudzają większych wątpliwości. Dążenie do poprawności analiz podnoszą w moim przekonaniu wartość dysertacji, podobnie jak styl opisu naukowego. Zauważalna jest precyzja edycyjna i dbałość o konsekwencję estetyki przedstawianego materiału badawczego, co ułatwia proces przyswajania treści oraz może świadczyć o wysokich umiejętnościach opisu procesu badawczego. Niewątpliwie atutem badań są zrealizowane analizy statystyczne oraz dbałość o reprezentatywność badanej części populacji. Również argumentacja wyboru terenu badań uwzględnia zróżnicowanie akwenów, co świadczy o rzetelnym podejściu badawczym.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska pod tytułem *Bezpieczeństwo człowieka na obszarach wodnych w ujęciu systemowym*, napisana przez magistra Marka ŁACHUTĘ, pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego Janusza Gierszewskiego z Instytutu Bezpieczeństwa i Socjologii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku, zasługuje na ogólną ocenę pozytywną. Logiczna i spójna całość rozważań pozwalają stwierdzić, że rozprawa spełnia warunki i wymagania niezbędne do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych. Dysertacja stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wskazuje autorskie rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań w obszarze zwiększania bezpieczeństwa przejawiającego się podczas użytkowania obszarów wodnych.

Biorąc pod uwagę metodologiczny i merytoryczny poziom przedstawiony w rozprawie rozwiązań a także ich oryginalność i użyteczność stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania określone w artykule 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742). Tym samym rekomenduję jej przyjęcie do dalszego postępowania kwalifikacyjnego i wnoszę o dopuszczenie magistra Marka ŁACHUTĘ do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

